

razvrstitve z diagrami, preglednicami, figuralnim prikazom, s stolpci ... Ocenjevali, merili in zapisovali dolžino. Računali z denarjem. Ob koncu šolskega leta smo se celo naučili vsoto enakih seštevancev zapisati z znakom krat. Pa še in še!

Ugotavljam, da je snov pri matematiki zahtevna in preobširna za štiri ure tedensko. Pri matematiki nas je vse šolsko leto preganjal čas. Snov smo sicer obravnavali, a premalo ponavljali, da bi jo utrdili. Predlagam, da se sedma ura slovenskega jezika ali druga ura glasbene vzgoje v drugem razredu nameni matematiki. Matematika bi morala biti na urniku vsak dan.

Veliko težav smo imeli učitelji v devetletki ob koncu šolskega leta z opisnimi ocenami. Ne z opisovanjem dosežkov otrok, marveč s programom. Na šolo je bil poslan sredi junija, prepozno. Kot bi ne vedeli, da imajo učitelji konec šolskega leta največ dela.

Tretji razred je nadaljevanje, nadgradnja prvega in drugega razreda. Učenci so sproščeni, vodljivi in vedoželjni. Radi hodijo v šolo. Nekaj otrok ima učne težave. Tem učencem dnevno priskoči na pomoč specialna pedagoginja, ki z njimi dela individualno. V tretjem razredu poučuje likovno vzgojo profesorica likovne pedagogike. Vsi učenci so vključeni v podaljšano bivanje in v mnogotere interesne dejavnosti.

Po predmetniku je v tretjem razredu osnovne šole še vedno sedem ur slovenskega jezika, kar se mi zdi preveč. Matematike imajo pet ur na teden, kar je prav. Tudi pri drugih učnih in vzgojnih predmetih je ur ravno prav. Res pa je, da imajo učenci nekajkrat v tednu na urniku po pet ur, kar je ob interesnih dejavnostih, ki jih obiskujejo, za osemletnike preveč.

V tretjem razredu nas čakajo nacionalni preizkusi znanja iz matematike in slovenskega jezika. Staršem smo na roditeljskem sestanku že podali prve informacije o preverjanju, odgovarjali na vprašanja o tem in pobrali prijave za preverjanje. Vsi starši želijo, da se njihov otrok preizkusi v nacionalnem preizkusu znanja. Torej naši starši devetletki zaupajo in so prepričani, da je njihov otrok osvojil postavljene cilje. Učitelji, ki orjemo ledino, pa moramo dokazati, da smo vredni zaupanja.

Alenka Molk, učiteljica
Osnovna šola Dravlje

Mag. Karl Krivec

Zavod RS za šolstvo

DELO V TANDEMU

IZHODIŠČE

Konceptualno zasnovano prenovi sistema osnovno-šolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji je prinesla Bela knjiga (Zasnova osnovne šole – predlagane rešitve, 1995, str. 98). Izhodišča, opredeljena v njej, so pomenila strokovno in družbeno usklajeno podlago za sistemske spremembe, ki so dobile po široki javni razpravi v šolskem prostoru in v parlamentu zakonsko osnovo v šolski zakonodaji.

Temeljna novost je devetletna osnovna šola, tj. njen organizacijski in vsebinski model. Med mnoge sistemske novosti v njej štejemo tudi pojav drugega strokovnega delavca v prvem razredu.

Zakonsko osnovo za pojav drugega strokovnega delavca v prvem razredu devetletne osnovne šole najdemo v:

- Zakonu o osnovni šoli (UL RS, 1996, št. 12, 38. člen),

- Odredbi o normativih in standardih za sistemizacijo delovnih mest (UL RS, 1996, št. 12, 38. člen),
- Odredbi o smeri izobrazbe strokovnih delavcev v devetletni OŠ (UL RS, 1999, št. 57, 5. člen),
- Odredbi o normativih in standardih ter elementih za sistemizacijo delovnih mest ... – merila za oblikovanje učnih skupin (UL RS, 1999, št. 24, 27. člen).

Navedeno šolsko zakonodajo razumemo predvsem kot izhodišče za načrtovanje organizacije in vsebine dela v tandemu. Oblikovanje konkretnega modela organiziranosti pa je naloga tandema, ravnatelja in strokovnih organov na šoli.

Izbrani problem tega sestavka je problematika dela v tandemu v prvem razredu devetletne osnovne šole.

E
J
N
S
U
K
I
Z
I
N
I
S
O
V
N

PROBLEMATIKA DELA V TANDEMU

Uvajanje drugega strokovnega delavca v prvi razred devetletne osnovne šole pomeni inovacijo, ki je doslej v osnovnem šolstvu nismo poznali. Dosedanje delo nekaterih osnovnih šol po programu devetletne osnovne šole je že ponudilo nekaj izkušenj in pogledov na delo v tandemu. Odmevi iz okolja so ugodni in izkušnje vzgojiteljic in učiteljic pozitivne, kar pomeni, da je novost ugodno sprejeta.

Ne glede na ugodne ocene pedagoške prakse se pri delu v tandemu pojavljajo nekateri problemi, na katere želimo opozoriti, in to predvsem zato, ker negativno vplivajo na uspešnost in kakovost pouka v prvem razredu.

Dilema o odgovornosti

V organizacijski in pedagoški praksi delovanja tandema se pojavlja dilema o odgovornosti drugega strokovnega delavca pri vzgojno-izobraževalnem in drugem delu (načrtovanje in izvedba pouka, evalvacija dela, vrednotenje in ocenjevanje, razredništvo, delo s starši) predvsem zato, ker njegova vloga v šolski zakonodaji ni natančno opredeljena. Zaradi tega pedagoška praksa problem odgovornosti drugega strokovnega delavca v prvem razredu različno rešuje, zaradi česar prihaja do nezadovoljstva vzgojiteljic.

Dokler šolska zakonodaja v tem pogledu ne bo spremenjena, vidimo rešitev problema v enakopravnem in odgovornem vključevanju vzgojiteljic v vse faze dela, tj. v skupno načrtovanje in izvedbo pouka, skupno evalviranje, vrednotenje in ocenjevanje učenčevih dosežkov ter delo s starši. Pri delu v tandemu nikakor ne sme priti do prevladujoče vloge vzgojiteljice ali učiteljice, pač pa morata prevladovati avtonomen in enakopraven odnos ob skupnem delu in skupnem usklajevanju mnenj in stališč, kadar prihaja do razhajanj med njima.

Organizacija in izvedba pouka je in mora biti skupen projekt obeh, tj. vzgojiteljice in učiteljice, ki zahteva skupno usklajevanje dela do najmanjših podrobnosti. V nasprotnem primeru prihaja pri pouku do poenostavljanja in improvizacije, kar ima močan negativni učinek na njegovo kakovost.

S Vrednotenje in ocenjevanje

Spremljava dela v prvem razredu je pokazala, da vrednotenje in ocenjevanje učenčevih dosežkov v pedagoški praksi še vedno poteka brez kakovostno izdelanih kriterijev in ustreznega opazovanja učencev. Temu problemu posvečamo na Zavodu RS za šolstvo v zadnjem času več pozornosti z izobraževanjem in usposabljanjem strokovnih delavcev na seminarjih in študijskih skupinah na temo »nova kultura preverjanja in ocenjevanja«, toda to ni dovolj. Priprava kriterijev za

opisno ocenjevanje je zelo zahtevno strokovno delo, ki ga posamezniki ne zmorejo kakovostno opraviti. Zato vidimo rešitev tega problema v pripravi in usklajevanju meril za vrednotenje in ocenjevanje učenčevih dosežkov v okviru strokovnih aktivov na šolah, kajti priprava meril ne sme biti le problem posameznika, ampak je problem vseh učiteljev na šoli, ki se morajo s tem problemom zavestno in odgovorno soočiti. V ta namen lahko v okviru strokovnih aktivov na šolah oblikujejo tudi ekspertno skupino učiteljev, ki bi s pomočjo zunanjih strokovnjakov, ki bi jih šola povabila k sodelovanju, če oceni, da je to potrebno, zmogla izdelati ustrezne kriterije. Lahko pa šole zaprosijo tudi Zavod RS za šolstvo za svetovalno storitev.

Revidiranje letne priprave in svoje pedagoške prakse

Ta faza skupnega dela ima velik, morda odločilen vpliv na strokovni razvoj tandema in posameznika v njem. Proces revidiranja letne priprave vključuje popravke in izboljšave že načrtovanih dejavnosti v letni pripravi na osnovi ugotovitev evalvacije in vplivov okolja ter izboljšave lastne pedagoške prakse na osnovi ugotovitev (samo)evalvacije, vplivov okolja (= zahteva staršev po kakovostnih vzgojnih in izobraževalnih storitvah) in novih pedagoško-didaktičnih znanjih, pridobljenih v procesu stalnega strokovnega spopolnjevanja. V tej fazi nastaja novo znanje, ki je rezultat neposredne pedagoške prakse in strokovnega spopolnjevanja. Zato je toliko manj razumljivo, da revidiranja v pedagoški praksi skoraj nismo zasledili ali pa le delno (največkrat smo opazili le manjše popravke letne priprave). Vzrok za takšno stanje je najbrž potrebno iskati v subjektivnih vrednotah posameznikov, ki v tej fazi skupnega dela (še) ne vidijo velikega pomena za lasten strokovni razvoj. Za ustvarjalnega, inovativnega, razmišljujočega učitelja praksa pa je prav ta faza najpomembnejša.

Rešitev tega problema vidimo v spremembi subjektivnih izhodišč posameznih strokovnih delavcev. Na spremembo le-teh lahko najbolj učinkovito vplivajo strokovni aktivni na šolah, kajti njihovi predlogi učiteljskemu zboru za izboljšanje vzgojno-izobraževalnega dela, ki so izdelani na osnovi analiz opravljenega dela, vključujejo tudi načine in metode, kako najbolj učinkovito spremeniti in izboljšati rutinsko pedagoško prakso.

Čas za redno sestajanje tandema

Tandem potrebuje veliko časa za skupno delo, tj. za načrtovanje pouka in evalvacijo. Spremljava pedagoške prakse je pokazala, da čas za skupno delo tandema največkrat ni vključen v urnik dnevnega dela, ampak je prepuščen individualnemu dogovoru med vzgojiteljico

in učiteljico. Praksa individualnega dogovarjanja pa zaradi obilice drugega dela temu času ni preveč naklonjena. Rešitev problema vidimo v umeščenosti časa za redno sestajanje tima v dnevni urnik dela. Najustreznejši čas morajo skupaj najti vzgojiteljica, učiteljica in ravnatelj.

PREDNOSTI DELA V TANDEMU

V organizacijski in pedagoški praksi dela v tandemu vidimo pomembne prednosti, kar potrjuje, da je ta oblika dobra rešitev za še bolj kakovostno vzgojno-izobraževalno delo v prvem razredu devetletne osnovne šole. Navajamo nekatere pomembnejše prednosti dela v tandemu:

- koristna in bolj učinkovita izraba časa,
- boljša izkoriščenost znanja, spretnosti, izkušenj,
- interdisciplinarni pristop pri reševanju kompleksnih nalog – večja kakovost pedagoškega dela, bolj celovito znanje učencev – učinki sinergije,
- strokovna afirmacija vsakega člana tandema,
- soglasnost odločitev – zanesljiva izvedljivost nalog oziroma ciljev,

- skupno načrtovanje – poudarek na ustvarjalnosti, inovativnosti, enakopravnosti in strokovni avtonomnosti v vseh fazah skupnega dela,
- delitev nalog, toda skupna odgovornost za kakovost opravljenega dela,
- boljši medosebni odnosi – razvoj pozitivnih osebnostnih lastnosti: netekmovalnost, toleranca, odprtost, fleksibilnost.

Zaradi številnih prednosti bi bilo potrebno dati tej obliki dela še večji pomen. Podpiramo idejo in željo vzgojiteljic, učiteljic in staršev po skupnem poučevanju poln delovni čas. Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport bi moralo prisluhniti utemeljenemu predlogu pedagoške prakse.

PRIMERI DOBRE PRAKSE DELA V TANDEMU

Spremljava pedagoškega dela tandema je pokazala nekaj dobrih pedagoško-didaktičnih rešitev, ki jih navajamo v preglednici 1.

Sinhronizirano prepletanje didaktičnih dejavnosti vzgojiteljice in učiteljice pri pouku (prepletanje frontalnega dela s skupinskim in individualnim).	Istočasno vodenje pogovora z večjo ali z več manjšimi skupinami.
Istočasno vodenje iste dejavnosti s svojo skupino otrok.	Istočasno vodenje didaktične igre s svojo skupino
Istočasno vodenje drugačne dejavnosti s svojo skupino otrok.	Istočasno izvajanje eksperimentov s svojo skupino
Istočasno vodenje opazovalnih in drugih dejavnosti v notranjem in zunanjem okolju z večjo ali z več manjšimi skupinami (šola, kraj).	Istočasno vodenje dejavnosti v enem ali več kotičkih, kot npr. naravoslovnem, matematičnem, likovnem, glasbenem, športnem, lutkovnem, literarnem, raziskovalnem, igralnem, računalniškem, v koticu dom).

Preglednica 1: Dobre pedagoško-didaktične rešitve

Pedagoška praksa daje poudarek istočasnemu izvajanju dejavnosti, kajti pokazalo se je, da je istočasno izvajanje dejavnosti v manjših skupinah učencev najbolj učinkovita oblika pedagoškega dela. Pomen takšne organiziranosti dela v prvem razredu vidimo predvsem v poglobljenem opazovanju in spremljanju dela učencev ter pri vrednotenju njihovih dosežkov. Ugotovitve so pomemben vir informacij vzgojiteljici in učiteljici pri ustrežnejšem načrtovanju pouka ter pri oblikovanju kriterijev za ocenjevanje.

SKLEP

Za tandem je zelo pomembno, da razvija in ohranja svojo identiteto, kajti potem bo še dolgo deloval kot

dober tandem, ki bo zmožgel in znal strokovno razrešiti tudi kompleksne pedagoško-didaktične probleme, s katerimi se venomer sooča, ker mu jih tudi venomer prinaša raznoliko notranje in zunanje okolje.

Morebiti bo pri iskanju identitete tandema nastala tudi kakšna težava, kajti vzgojiteljica se mora vsako novo šolsko leto prilagoditi drugi učiteljici, kar pomeni, da vsako leto nastaja in se oblikuje novi tandem. V najboljšem primeru menja vzgojiteljica v enem triletju tri učiteljice, sicer pa iz različnih kadrovskih ali drugih razlogov tudi več. Ta »problem« ne bi smel iti neopaženo mimo šolskih vodstev, predvsem pa ne takrat, kadar pride do neuskkljenosti dela in slabih medosebnih odnosov med vzgojiteljico in učiteljico.